

**ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М.І.ПИРОГОВА**

КАФЕДРА ХІРУРГІЇ З КУРСОМ СТОМАТОЛОГІЇ ФПО

Введено в дію
наказ ВНМУ ім. М.І. Пирогова
від 30 листопада 2024 № 135
Ректор Вікторія ПЕТРУШЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ В ІНТЕРНАТУРІ
з навчальної дисципліни «Стоматологія»

Галузь знань: **22 «Охорона здоров'я»**

Складник освіти: **післядипломна освіта, первинна спеціалізація**

Спеціальність: **Стоматологія**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради

Протокол від 24.12. 2024 № 4

2024 рік

Робоча програма підготовки в інтернатурі лікарів – інтернів зі спеціальності «Стоматологія» складена на основі Примірної програми підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Стоматологія», відповідно до наказу МОЗ України від 22 червня 2021 року №1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру». Примірна програма підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Стоматологія» затверджена Наказом МОЗ України від 14.07.2022 р. № 1219.

Розробник:

1. Анна КУШТА – д.мед.н., професор кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова.
2. Людмила БЕЛЯЄВА – к.мед.н., доцент кафедри хірургії з курсом стоматології ФПО Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова.

Робоча програма з навчальної дисципліни «**Стоматологія**» затверджена на засіданні кафедри хірургії з курсом стоматології

Протокол від “21” 10 20 24 року № 4

Завідувач кафедри хірургії
з курсом стоматології
д.м.н., професор

(підпис)

Анатолій СУХОДОЛЯ

Рецензенти:

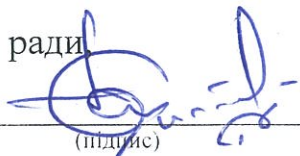
1. Завідувач кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Буковинського державного медичного університету д.мед.н., проф. Наталія КУЗНЯК
2. Завідувач кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова д.мед.н., проф. Сергій ШУВАЛОВ.

Схвалено рішенням методичної ради факультету післядипломної освіти

Протокол від “19” чудня 20 24 року № 2

Голова методичної ради

доцент ЗВО

(підпис)

Олесь ЯКИМЕНКО

ВСТУП

Інтернатура – це форма первинної спеціалізації осіб за лікарськими спеціальностями для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста.

Робоча програма розроблена на основі передового світового досвіду і сучасних тенденцій підготовки лікарів-стоматологів.

Основне завдання інтернатури за спеціальністю "Стоматологія" - підвищення рівня практичної і теоретичної підготовки лікарів-інтернів, їх професійної готовності до самостійної лікарської діяльності з метою присвоєння звання "лікар-спеціаліст".

Тривалість - 1 рік. Початок підготовки в інтернатурі - з 01 серпня.

Програма підготовки в інтернатурі представляє єдиний комплекс освітніх та практичних компонентів, спланованих й організованих закладами вищої освіти і базами стажування з метою забезпечення набуття лікарями-інтернами компетентностей, необхідних для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста, та який ґрунтується на академічній доброчесності, медичній етиці та деонтології, доказовій медицині.

Програма підготовки в інтернатурі за спеціальністю "Стоматологія" складається з двох частин: освітньої та практичної.

Освітня частина інтернатури проводиться на кафедрах ВНМУ ім. М.І. Пирогова, що здійснюють підготовку лікарів-інтернів, та триває три місяці. Програма підготовки передбачає читання лекцій, проведення семінарських і практичних занять, клінічних розглядів, клінічних конференцій з аналізом важливих питань діагностики і лікування, експертну оцінку історій хвороб. На практичних заняттях лікарі-інтерни удосконалюють методи діагностики, лікування основних стоматологічних захворювань, засвоюють методики роботи новими матеріалами з використанням сучасних технологій, вивчають державний реєстр лікарських засобів, дозволених для застосування в медичній практиці, доповнений переліком матеріалів і засобів, які використовуються у стоматології. Лікарі-інтерни приймають участь у роботі науково-практичних конференцій, міських, обласних, міжнародних семінарів, працюють із сучасною медичною літературою, готують презентації. За результатами проходження освітньої частини інтернатури проводиться проміжний контроль за виконанням програми підготовки.

Практична підготовка лікарів-інтернів на базах стажування здійснюється протягом 8 місяців, де інтерни ведуть прийом стоматологічних хворих, удосконалюють професійну майстерність, сучасні методи діагностики, лікування і профілактики. На семінарських заняттях лікарі-інтерни на основі практичної роботи і вивчення фахової літератури обговорюють актуальні питання діагностики, етіології, патогенезу, лікування стоматологічних захворювань, помилки й ускладнення, які виникають під час роботи.

Підготовка лікарів-інтернів проводиться за індивідуальними навчальними планами, які розробляє куратор лікарів-інтернів за участю головного експерта ДОЗ і викладача ВНМУ ім. М.І. Пирогова на основі примірної програми МОЗ України, затверджуються головним лікарем бази стажування та завідувачем профільної кафедри, де буде навчатися інтерн в освітній частині. До індивідуального плану лікаря-інтерна, крім основної роботи за фахом, додатково вносять самостійну роботу з літературою, санітарно-просвітницьку роботу, графік занять у комп'ютерному класі, проміжні атестації.

На лікарів-інтернів під час проходження освітньої частини програми інтернатури в ВНМУ ім. М.І. Пирогова поширюються правила внутрішнього розпорядку та норми положення про організацію освітнього процесу в ВНМУ ім. М.І.Пирогова, під час проходження практичної частини програми інтернатури – правила внутрішнього розпорядку, встановлені для працівників цього закладу охорони здоров'я.

Під час проходження практичної частини програми інтернатури на базі стажування лікарі-інтерни працюють під керівництвом куратора лікарів-інтернів, а під час проходження освітньої частини програми підготовки в інтернатурі у ВНМУ ім. М.І.Пирогова керівництво здійснює закріплений за ними керівник групи. Під час проходження інтернатури молоді спеціалісти мають усі права і несуть відповідальність за свої дії відповідно до чинного законодавства.

Тривалість робочого дня встановлюється відповідно до спеціальності лікаря і регламентується чинним законодавством. Нормативи прийому для лікарів-інтернів плануються відповідно до навчальної програми. Облік роботи лікаря-інтерна проводиться згідно із затвердженою обліковою та звітною документацією лікаря-стоматолога.

Лікарі-інтерни зобов'язані: набувати, поглиблювати та удосконалювати теоретичні знання, вміння і навички; у повному обсязі та своєчасно виконувати програму підготовки в інтернатурі та індивідуальний навчальний план; чітко дотримуватися інструкцій керівника та куратора лікарів-інтернів на базі стажування, що стосуються діяльності лікарів-інтернів.

По закінченню строку підготовки в інтернатурі лікарі-інтерни атестуються для визначення знань і практичних навичок з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» за спеціальністю «Стоматологія» згідно з Порядком, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 лютого 2019 року № 446, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 25 березня 2019 року за № 293/33264 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 18 серпня 2021 року № 1753).

До атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» допускаються лікарі-інтерни, які повністю виконали програму підготовки в інтернатурі і навчальний план, а також успішно склали тестовий екзамen ліцензійного інтегрованого іспиту Крок-3. Атестація лікарів-інтернів включає: оцінювання практичної підготовки у формі іспиту з оволодіння практичними навичками та співбесіду зі спеціальності.

Лікарям-інтернам, які одержали позитивні оцінки на Державній атестації, видається сертифікат установленого зразка про присвоєння звання “лікар-спеціаліст” за спеціальністю “Стоматологія”.

При негативному результаті іспиту з опанування практичними навичками та вміннями лікар-інтерн вважається таким, що не засвоїв та не опанував практичні навички, що передбачені програмою підготовки в інтернатурі та відповідно вважається неатестованим.

І. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Галузь знань	22 "Охорона здоров'я"
Складник освіти	Післядипломна освіта, первинна спеціалізація
Спеціальність	Стоматологія
Кваліфікація	Професійна кваліфікація Лікар-спеціаліст
Передумови вступу	Диплом магістра (диплом спеціаліста – для випусків до 2021 року) за спеціальністю 221 "Стоматологія" в галузі знань 22 "Охорона здоров'я"
Форма проходження інтернатури	Очна
Мова (и)	Українська
Академічні права інтерна	Безперервний професійний розвиток. Можлива подальша підготовка на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Здобуття додаткових кваліфікацій та лікарських спеціалізацій (вторинних) в системі освіти дорослих. Робочі місця у закладах охорони здоров'я, самостійне працевлаштування.
Моніторинг та оцінювання	Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 16 березня 2022 року № 493 «Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254». (провізорську) спеціалізацію», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за № 1081/36703 № 1254. Передбачені також такі види контролю: самоконтроль, кафедральний, ректорський та міністерський (Крок 3). Самоконтроль розрахований на самостійне оцінювання лікарями-інтернами якості засвоєння навчального матеріалу з дисципліни: самостійний прийом хворих, заповнення документації, рішення ситуаційних задач, комп'ютерне тестування, підготовка мультимедійних презентацій, написання рефератів, підготовка до складання ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 3». Кафедральний контроль проводиться з метою оцінювання рівня підготовки лікарів-інтернів у межах дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та підсумкового контролів. Ректорський та міністерський контролі призначені для діагностики якості освітнього процесу, визначення міцності засвоєння знань та порівняння

	реальних результатів навчання з очікуваними відповідно до вимог, зафіксованих у нормативних документах.
Рівень оволодіння	Для кожної компетенції, практичної навички визначається в кожному з діапазонів від "А" до "D": А: Має знання, описує. В: Виконує, керує, демонструє під наглядом. С: Виконує, керує, демонструє самостійно. Д: Вчить або контролює інших у виконанні, управлінні, демонстрації.
Обсяг програми	Всього 11 місяців (1716 годин). У т. ч. занять на кафедрі: 3 місяці (468 годин). На базі стажування - закладі охорони здоров'я - 8 місяців (1248 годин).

II. ГРАФІК ОСВІТНЬОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ

Тривалість підготовки в інтернатурі: 11 місяців (1716 годин).

Освітня частина: (заклади вищої або післядипломної освіти) три місяці щорічно (468 годин).

Практична частина: (бази стажування) 8 місяців (1248 годин).

Рік підготовки	МІСЯЦІ											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
I-й	Б	К	К	К/Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б/К	В

Б - практична частина підготовки на базі стажування;

К - освітня частина підготовки - навчання на кафедрі;

В - відпустка.

ІІІ. ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПО ЗАКІНЧЕННЮ ІНТЕРНАТУРИ

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я за спеціальністю "Стоматологія", або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.
Загальні компетентності	ЗК 01. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці. ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності. ЗК 03. Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня. ЗК 04. Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами. ЗК 05. Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп'ютерною технікою. ЗК 06. Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці. ЗК 07. Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка). ЗК 08. Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров'я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.). ЗК 09. Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності. ЗК 10. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані. ЗК 11. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень. ЗК 12. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани. ЗК 13. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги, домедичної допомоги за міжнародними протоколами.

	ЗК 14. Знати покази, протипокази, побічні дії препаратів які використовуються в лікарській практиці, та побічну дію з боку препаратів, які приймаються пацієнтом системно.
Професійні компетентності	ПК 01. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції, відповідно до професійних стандартів. ПК 02. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки. ПК 03. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати діагноз, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки. ПК 04. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки. ПК 05. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями. ПК 06. Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки. ПК 07. Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології. ПК 08. Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки. ПК 09. Вміння визначати тактику, методи та надавати екстрену медичну допомогу. ПК 10. Вміння впроваджувати сучасні методи діагностики і лікування. ПК 11. Спроможність вести нормативну медичну документацію.

IV. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

Код курсу, розділу	Назва курсу	Всього годин	Вид заняття		
			Лекції	Семінари	Практичні заняття
1	Терапевтична стоматологія	132	8	28	96
2	Дитяча стоматологія	106	6	20	80
3	Хірургічна стоматологія	100	6	24	70
4	Ортопедична стоматологія	50	2	12	36
5	Ортодонтія	38	2	8	28
	ВСЬОГО	426	24	92	310
6	Додаткові програми	24			
7	Проміжна атестація	6			
8	Крок 3	6			
9	Атестація	6			
	ВСЬОГО	468			

ДОДАТКОВІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ПІДГОТОВКИ ІНТЕРНІВ НА БАЗАХ СТАЖУВАННЯ

№ п/п	Структурні підрозділи	Тривалість у місяцях (годинах)
1.	Терапевтичне відділення (кабінети: пародонтологічний, фізіотерапевтичний, рентгенологічний, організаційно-методичний)	2 (312)
2.	Дитяча стоматологічна поліклініка або відділення	2 (312)
3.	Ортопедичне відділення	1 (156)
4.	Ортодонтичний кабінет	1 (156)
5.	Хірургічне відділення (для дорослих і дітей). Стаціонарне відділення щелепно-лицьової хірургії. Відділення реанімації та інтенсивної терапії	2 (312)
	Всього	8 (1248)

V. ЗМІСТ ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Курс 1	Терапевтична стоматологія
Навчальна мета	Розуміти принципи організації стоматологічної допомоги, знати і виконувати обстеження стоматологічного хворого, вміти визначати діагноз, проводити лікування та профілактику захворювань зубів, пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дорослих, відповідно до професійних стандартів.
Знання	Уміння
1. Знати основні та додаткові методи обстеження стоматологічного хворого. 2. Знати сучасні уявлення про етіологію і патогенез карієсу, клініку, диференційну діагностику, лікування і профілактику карієсу у дорослих, помилки в діагностиці та лікуванні карієсу, ускладнення та їх усунення. 3. Знати етіологію, патогенез запалення пульпи зуба; клініку, диференційну діагностику, лікування різних форм пульпіту в дорослих; помилки в діагностиці та лікуванні пульпіту, ускладнення та їх усунення. 4. Знати етіологію, патогенез, періодонтиту; клініку, диференційну діагностику, методи лікування різних форм періодонтиту в дорослих; помилки в діагностиці та лікуванні періодонтиту, ускладнення та їх усунення. 5. Знати діагностику, лікування і профілактику некаріозних уражень зубів у дорослих. 6. Знати сучасні відновлювальні матеріали, адгезивну техніку прямої реставрації зубів у дорослих, технології та матеріали для обтурації кореневих каналів. 7. Знати сучасні уявлення про етіологію, патогенез хвороб пародонта; класифікацію, клініку, діагностику, диференційну діагностику, методи комплексного лікування хвороб пародонта в дорослих; помилки в діагностиці та лікуванні хвороб пародонта,	1. Вміти провести клінічне та інструментальне обстеження стоматологічного хворого. 2. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику карієсу у дорослих. 3. Вміти визначати діагноз, проводити лікування пульпіту і періодонтиту у дорослих. 4. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику некаріозних уражень зубів у дорослих. 5. Вміти застосовувати адгезивну техніку прямої реставрації зубів, сучасні відновлювальні матеріали, ендодонтичні технології. 6. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику хвороб пародонта в дорослих, проводити професійну гігієну порожнини рота. 7. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику захворювань слизової оболонки порожнини рота в дорослих: травматичні ушкодження, інфекційні, інфекційно-алергічні захворювання, ураження слизової оболонки ротової порожнини при інтоксикаціях, гіпо- та авітамінозах,

ускладнення та їх усунення. 8. Знати методи професійної гігієни порожнини рота при хворобах пародонта. 9. Знати етіологію, патогенез, клініку, діагностику, диференційну діагностику, лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота в дорослих: травматичні ушкодження, інфекційні, інфекційно-алергічні захворювання, ураження слизової оболонки ротової порожнини при інтоксикаціях, гіпо- та авітамінозах, захворюваннях крові, ендокринної, серцево-судинної, нервової систем, шкіри, шлунково-кишкового тракту, колагенозах, дерматозах, передракові захворювання. 10. Знати етіологію, патогенез, клініку, діагностику, диференційну діагностику, лікування захворювань губ та язика у дорослих.	захворюваннях крові, ендокринної, серцево-судинної, нервової систем, шкіри, шлунково-кишкового тракту, колагенозах, дерматозах, передракові захворювання. 8. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику захворювань губ та язика в дорослих.
---	---

Практичні навички/компетентності
(за спеціальністю "Стоматологія")

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка стану м'яких тканин щелепно-лицевої області, лімфатичних і слинних залоз, твердих тканин зуба, пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дорослих	С	120
2	Електроодонтодіагностика	С	20
3	Визначення індексів гігієни порожнини рота	С	35
4	Пародонтальні діагностичні проби та індекс кровоточивості при зондуванні	С	20
5	Спеціальні методи дослідження: - ортопантомографія - контактна рентгенографія - радіовізіографія - 3Dрентгенографія	С	15

	- апекслокація - цитологічне дослідження		
6	Препарування каріозних порожнин	C	60
7	Відновлення зубів з каріозними порожнинами усіх класів	C	60
8	Лікування пульпіту вітальним методом	B	10
9	Лікування пульпіту девітальним методом	C	5
10	Лікування різних форм періодонтиту	B	5
11	Інструментальна обробка кореневих каналів	C	35
11	Обтурація кореневих каналів	B	35
12	Видалення зубного нальоту, зубного каменю (механічним та апаратним методом)	C	50
13	Місцеве терапевтичне лікування захворювань пародонта	B	20
14	Навчання гігієні порожнини рота	C	20
15	Лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота, губ та язика	B	5
Курс 2		Дитяча стоматологія	
Навчальна мета		Розуміти морфофункціональні особливості структури тканин порожнини рота у дітей, вміти виконати клінічне стоматологічне обстеження дітей різного віку, визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику хвороб твердих тканин зубів, пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дітей згідно сучасних рекомендацій.	
Знання		Уміння	
1. Знати морфофункціональні особливості структури тканин порожнини рота у дітей. 2. Знати значення факторів ризику розвитку каріозного процесу у дітей різного віку. 3. Знати перебіг карієсу, особливості діагностики, лікування і профілактики в різні вікові періоди у дітей, помилки й ускладнення в діагностиці та лікуванні карієсу тимчасових і постійних зубів. 4. Знати пломбувальні матеріали, матеріали для герметизації фісур, для заповнення кореневих каналів тимчасових і постійних зубів у дітей. 5. Знати клініку, діагностику, диференційну діагностику, принципи лікування різних форм пульпіту тимчасових і постійних зубів у		1. Вміти проконсультувати батьків та надати доцільну інформацію щодо факторів ризику розвитку стоматологічних хвороб у дітей. 2. Вміти провести клінічне та інструментальне обстеження дитини з врахуванням морфофункціональних особливостей будови тканин порожнини рота. 3. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику карієсу у дітей в різні вікові періоди. 4. Вміти визначати діагноз, проводити лікування різних форм	

дітей. 6. Знати клініку, діагностику, диференційну діагностику, принципи лікування різних форм запалення пародонта постійних і тимчасових зубів у дітей. 7. Знати клініку, діагностику, лікування і профілактику некаріозних уражень зубів у дітей, які виникають в період фолікулярного розвитку. 8. Знати значення факторів ризику хвороб тканин пародонта в дітей. 9. Знати клініку, діагностику, диференційну діагностику, методи лікування хвороб тканин пародонта в дітей. 10. Знати залежність розвитку хвороб слизової оболонки рота в дітей залежно від вікових особливостей її структури. 11. Знати класифікацію хвороб слизової оболонки порожнини рота у дітей. 12. Знати етіологію, патогенез, клініку, діагностику, диференційну діагностику, лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота: травматичні ушкодження слизової оболонки ротової порожнини, вірусні хвороби, прояви гострих вірусних інфекцій на слизовій оболонці ротової порожнини, грибкові хвороби, алергічні хвороби слизової оболонки, зміни слизової оболонки порожнини рота при деяких системних і специфічних хворобах. 13. Знати етіологію, патогенез, клініку, діагностику, диференційну діагностику, лікування аномалій та самостійних хвороб язика і губ у дітей. 14. Знати методи профілактики стоматологічних хвороб, санації і диспансеризації дітей у стоматології.	пульпіту і періодонтиту тимчасових зубів. 5. Вміти діагностувати різні форми запалення пульпи і пародонту постійних зубів у дітей. 6. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику некаріозних уражень твердих тканин зубів у дітей. 7. Вміти застосовувати сучасні пломбувальні матеріали при лікуванні карієсу тимчасових та постійних зубів у дітей. 8. Вміти діагностувати та здійснювати профілактику хвороб пародонта, проводити професійну гігієну порожнини рота у дітей. 9. Вміти діагностувати та здійснювати профілактику захворювань слизової оболонки порожнини рота у дітей. 10. Вміти діагностувати і здійснювати профілактику аномалій та самостійних хвороб язика і губ у дітей. 11. Вміти організувати санацію і диспансеризацію дітей у стоматолога.
--	--

Практичні навички/компетентності

(за спеціальністю "Стоматологія")

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій,
---	--	-------------------	------------------------------------

			медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка стану м'яких тканин обличчя, лімфатичних і слинних залоз, твердих тканин зуба, пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дітей	С	120
2	Визначення гігієнічних і пародонтальних індексів	С	50
3	Препарування каріозних порожнин	С	60
4	Інструментальна обробка кореневих каналів	В	25
5	Обтурація кореневих каналів	В	25
6	Пломбування каріозних порожнин усіх класів	С	60
7	Ремінералізуюча терапія	С	30
8	Закриття фісур герметиком	С	20
9	Навчання правилам гігієни порожнини рота	С	60
10	Лікування пульпіту в зубах із незавершеним формуванням кореня	В	5
11	Лікування періодонтиту в зубах із незавершеним формуванням кореня	В	5
12	Лікування пульпіту консервативним методом	В	5
13	Лікування пульпіту вітальним методом	В	5
14	Проведення професійної гігієни порожнини рота	С	20
15	Місцеве терапевтичне лікування захворювань пародонта	В	10
16	Лікування стоматитів	В	5

Курс 3	Хірургічна стоматологія (в т. ч. особливості дитячого віку)		
Навчальна мета	Знати топографічну анатомію щелепно-лицевої ділянки, вміти виконувати обстеження хворого з хірургічними стоматологічними захворюваннями та травмами щелепно-лицевої ділянки, різні види місцевого знеболювання, вміти надати невідкладну допомогу при гострих запальних процесах одонтогенної етіології, травматичних пошкодженнях, кровотечах щелепно-лицевої ділянки, провести диференційну діагностику й визначити показання до госпіталізації при ускладненнях гнійно-запальних хвороб одонтогенної етіології, специфічних запальних процесах, пухлинах і пухлиноподібних утворах кісток, м'яких тканин у щелепно-лицевій ділянці.		
Знання		Уміння	
1. Знати клінічні методи		1. Вміти провести клінічне обстеження	

обстеження хворого з хірургічними стоматологічними захворюваннями та травмами щелепно-лицевої ділянки.

2. Знати різні види амбулаторного знеболювання в стоматології.

3. Знати покази, протипокази етапи операції видалення зуба, методи лікування і профілактики ускладнень операції видалення зуба.

4. Знати клініку, диференційну діагностику, лікування запальних хвороб одонтогенної етіології (періодонтит, періостит, остеомієліт, перикоронарит, флегмона, абсцес та ін.).

5. Знати патогенез, клініку, диференційну діагностику ускладнень гнійно-запальних хвороб одонтогенної етіології.

6. Знати етіологію, патогенез, клініку, диференційну діагностику, методи лікування лімфаденітів, фурункулів, карбункулів, бешихи, номи.

7. Знати диференційну діагностику одонтогенного і риногенного гайморитів.

8. Знати методи лікування перфоративного гаймориту, нориці гайморової порожнини

9. Знати діагностику, методи диференційної діагностики і лікування специфічних запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці.

10. Знати диференційну діагностику ушкоджень і хвороб скронево-нижньощелепного суглоба.

11. Знати діагностику,

хворого з хірургічними стоматологічними захворюваннями та травмами щелепно-лицевої ділянки.

2. Вміти провести амбулаторне знеболювання тканин щелепно-лицевої ділянки.

3. Вміти провести типові видалення зуба.

4. Вміти провести диференційну діагностику та лікування запальних хвороб одонтогенної етіології (періодонтит, періостит, остеомієліт, перикоронарит, флегмона, абсцес та ін.).

5. Вміти провести диференційну діагностику та визначити показання до госпіталізації при: ускладненнях гнійно-запальних хвороб одонтогенної етіології, лімфаденітах, фурункулах, карбункулах, бешисі, номі, одонтогенному гаймориті.

6. Вміти провести диференційну діагностику специфічних запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці.

7. Вміти провести диференційну діагностику ушкоджень і хвороб скронево-нижньощелепного суглоба.

8. Вміти визначити діагноз при хворобах слинних залоз.

9. Вміти провести диференційну діагностику нейрогенних хвороб обличчя і щелеп.

10. Вміти провести хірургічні методи лікування хвороб періодонта, пародонта.

11. Вміти надати невідкладну допомогу при травматичних ушкодженнях м'яких тканин і кісток щелепно-лицевої ділянки.

12. Вміти провести диференційну діагностику пухлин і пухлино подібних утворів кісток, м'яких тканин.

13. Вміти провести диференційну діагностику злоякісних новоутворів шкіри обличчя, кісток щелепно-лицевої ділянки, слинних залоз.

диференційну діагностику, методи лікування хвороб слинних залоз.

12. Знати діагностику, диференційну діагностику, методи лікування нейрогенних хвороб обличчя і щелеп.

13. Знати хірургічні методи лікування різних форм періодонтиту, хвороб пародонта.

14. Знати методи невідкладної допомоги при травматичних ушкодженнях м'яких тканин і кісток щелепно-лицевої ділянки.

15. Знати диференційну діагностику пухлин і пухлиноподібних утворів кісток, м'яких тканин. Методи лікування.

16. Знати хірургічні методи лікування передраку слизової оболонки, шкіри обличчя та шиї.

17. Знати сучасні методи діагностики новоутворів щелепно-лицевої ділянки.

18. Знати диференційну діагностику злоякісних новоутворів шкіри обличчя, кісток щелепно-лицевої ділянки, слинних залоз.

19. Знати профілактику, діагностику і лікування вроджених вад розвитку щелепно-лицевої ділянки у дітей.

20. Знати сучасні уявлення про дентальну імплантацію.

Практичні навички/компетентності
(за спеціальністю "Стоматологія")

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості)
---	--	-------------------	--

			визначення)
1	Оцінка стану м'яких тканин обличчя, лімфатичних і слинних залоз, твердих тканин зуба, пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дорослих і дітей	С	120
2	Рентгенологічні методи дослідження: - ортопантомографія - контактна рентгенографія - радіовізіографія - 3D рентгенографія	С	20
3	Забір матеріалу (мазків і біоптатів) для цитологічного і патоморфологічного досліджень	С	5
4	Визначення чутливої рецепції тканин і органів щелепно-лицевої ділянки	С	5
5	Місцеве знеболювання щелепно-лицевої ділянки	С	100
6	Видалення зубів типовим методом	С	65
7	Видалення зубів атиповим методом	А	10
8	Видалення тимчасових і постійних зубів у дітей	С	50
9	Хірургічне лікування захворювань тканин пародонта	А	5
10	Пластика вуздечки губ, язика, вестибулопластика	А	5
11	Асистування при хірургічних операціях у щелепно-лицевому стаціонарі	А	2
12	Розтин абсцесу і флегмони	А	5
13	Розтин слизової оболонки при перикоронариті	С	5
14	Зупинка кровотечі при травмах	С	2
15	Зупинка кровотечі з лунки видаленого зуба	С	5
16	Накладання і зняття шин при переломах щелеп	В	2
17	Вправлення вивиху скронево-нижньощелепного суглоба	С	2
18	Застосування транспортних шин згідно з показаннями	В	1
19	Надання невідкладної допомоги при непритомності, шокові, колапсі	С	10
Курс 4		Ортопедична стоматологія	
Навчальна мета		Розуміти функціональну анатомію зубощелепної системи, біомеханіку жувального апарату, функціональну перебудову жувальної системи, вміти провести клінічне обстеження стану зубощелепної системи, вміти провести	

	ортопедичні методи лікування дефектів коронок зубів, зубних рядів, захворювань тканин пародонта, висково-нижньощелепного суглоба нескладними конструкціями зубних протезів.	
Знання		Уміння
1. Знати функціональну анатомію зубощелепної системи, біомеханіку жувального апарату, функціональну перебудову жувальної системи при патології і після ортопедичного лікування. 2. Знати види і фактори оклюзії, особливості обстеження зубощелепної системи в ортопедичній стоматології. 3. Знати ортопедичні методи в комплексному лікуванні хвороб тканин пародонта. 4. Знати ортопедичні методи відновлення дефектів коронок зубів (вкладками, вінірами, штучними коронками, куксовими та штифтовими конструкціями). 5. Знати особливості ортопедичного лікування часткових дистально обмежених дефектів зубних рядів мостоподібними конструкціями. 6. Знати методи надання невідкладної допомоги в ортопедичній стоматології. 7. Знати особливості підготовки порожнини рота до протезування залежно від вибору конструкції протеза. 8. Знати ортопедичні методи лікування при частковій і повній відсутності зубів знімними протезами, механізми адаптації до них. 9. Знати особливості догляду за ортопедичними конструкціями і гігієну ротової порожнини під час користування ними. 10. Знати основні та допоміжні зуботехнічні матеріали. Мати уявлення про сучасні технології виготовлення протезів. 11. Знати клініку, діагностику й ортопедичне лікування при підвищеному стиранні твердих тканин зубів. 12. Знати об'єм ортопедичних втручань при зубощелепних деформаціях. 13. Знати методи ортопедичного лікування хвороб скронево-нижньощелепних суглобів, реабілітації		1. Вміти провести клінічне обстеження стану зубощелепної системи. 2. Визначати діагноз дефектів коронок зубів, зубних рядів, захворювань тканин пародонта, висково-нижньощелепного суглоба. 3. Вміти провести ортопедичні методи в комплексному лікуванні хвороб тканин пародонта. 4. Вміти провести ортопедичне лікування та профілактику таких захворювань: • підвищене стирання твердих тканин зубів та його ускладнень, • часткова відсутність зубів, • повна відсутність зубів, • захворювання висково-нижньощелепного суглоба, обумовлені порушеннями в зубощелепній системі. 5. Вміти виготовити незнімні та знімні нескладні конструкції зубних протезів (штифтові зуби, коронки, мостоподібні протези тощо).

хворих. 14. Знати особливості щелепно-лицьового протезування і підготовки хворих до цих втручань, стоматологічну реабілітацію.			
Практичні навички/компетентності (за спеціальністю "Стоматологія")			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка стану м'яких тканин обличчя, лімфатичних і слинних залоз, твердих тканин зуба, пародонта і слизової оболонки порожнини рота	С	25
2	Спеціальні методи дослідження: - ортопантомографія - 3D рентгенографія - гальванометрія та ін.	С	5
3	Зняття відбитків щелеп	С	25
4	Усунення травматичної оклюзії при хворобах пародонта, вибіркоче прищліфування зубів	А	10
5	Накладання тимчасових шин	В	5
6	Підготовка коронок зубів до протезування	С	10
7	Препарування зуба під вкладку і моделювання	С	5
8	Визначення класу дефекту зубних рядів	С	25
9	Визначення жувальної ефективності за Агаповим М. І.	С	25
10	Припасування і фіксація коронок	С	10
11	Припасування і фіксація вінірів	В	5
12	Визначення стану прикусу	С	25
13	Визначення особливостей оклюзії	С	10
14	Оцінка рухів нижньої щелепи	С	10
15	Виконання клінічних функціональних проб	С	10
16	Моделювання куксової вкладки і подальша її фіксація	В	5
17	Корекція незнімних і знімних ортопедичних	С	10

	конструкцій		
18	Зняття коронок	С	10
Курс 5		Ортодонція	
Навчальна мета		Розуміти морфологічну і функціональну характеристики фізіологічного прикусу, вміти визначити діагноз аномалії розвитку зубів та прикусу, деформації щелеп, вміти проконсультувати батьків та надати доцільну інформацію щодо факторів ризику розвитку ортодонтичної патології у дітей.	
Знання		Уміння	
1. Знати морфологічну і функціональну характеристики фізіологічного прикусу в різні вікові періоди. 2. Знати сучасні уявлення про чинники і патогенез зубощелепно-лицьових аномалій. 3. Знати морфофункціональну характеристику патологічних видів прикусу залежно від віку. 4. Знати особливості діагностики зубощелепних аномалій у різні вікові періоди (клінічний метод, біометрія діагностичних моделей щелеп, рентгенологічні методи, фото-, антропометрія, функціональні методи). 5. Знати загальні принципи і засоби ортодонтичного лікування для усунення місцевих та соматичних порушень. 6. Знати клініку, принципи лікування і профілактику аномалій окремих зубів залежно від віку. 7. Знати клініку, методи лікування і профілактику аномалій прикусу в різні вікові періоди. 8. Знати тактику ортодонтичного лікування підлітків і дорослих. 9. Знати особливості ортопедичного лікування зубів і зубних рядів у дітей і підлітків. 10. Знати морфофункціональні зміни зубощелепного апарату при вроджених вадах розвитку обличчя і щелеп, стоматологічну реабілітацію хворих. 11. Знати методи і засоби профілактики зубощелепних аномалій та деформацій у різні вікові періоди. 12. Знати особливості гігієни порожнини рота за		1. Вміти провести клінічне обстеження хворого. 2. Вміти діагностувати аномалії розвитку зубів та прикусу, деформації щелеп. 3. Визначати показання до консультації лікаря-ортодонта.	

наявності ортодонтичних конструкцій у порожнині рота.			
Практичні навички/компетентності (за спеціальністю "Стоматологія")			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка стану м'яких тканин обличчя, лімфатичних і слинних залоз, твердих тканин зуба, пародонта і слизової оболонки порожнини рота	С	20
2	Спеціальні методи дослідження: ортопантомографія 3D рентгенографія	С	5
3	Зняття відбитків щелеп	С	20
4	Оцінка стану прикусу	С	20
5	Усунення факторів ризику розвитку зубо-щелепних аномалій	С	5
6	Оцінка гігієнічного стану порожнини рота за наявності ортодонтичних конструкцій	С	5
7	Навчання пацієнтів правилам гігієни ротової порожнини і догляду за ортодонтичними конструкціями	С	5
8	Призначення корегувальної міогімнастики при зубо-щелепних аномаліях	А	5
9	Психотерапія для дітей і батьків під час ортодонтичного лікування	А	1

10	Соціальна консультація сім'ї ортодонтичного хворого	A	1
11	Визначення вад розвитку лицьового черепа	C	2
12	Оцінка показань і протипоказань до ортодонтичного лікування з урахуванням віку пацієнта	C	5
13	Проведення біометрії моделей щелеп	A	5
14	Призначення засобу функціональної корекції патології прикусу	A	5
15	Зішліфовування горбів тимчасових зубів	C	5
16	Фіксація ретейнера	A	2
17	Фіксація ланки еластичного ланцюжка	A	2
18	Корекція вимови	A	2

VI. ДОДАТКОВІ ПРОГРАМИ

№	Назва програми	Обсяг програми (кількість годин)
1	Медицина невідкладних станів	6
2	Особливо небезпечні інфекції	6
3	Військово-медична підготовка	12
	Всього	24

VII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції: виклад навчального матеріалу в систематичній і послідовній формі, сконцентрований навколо фундаментальних засад.

Практичні заняття: бесіда, рольові ігри, вирішення ситуаційних задач, відпрацювання навичок на симуляційному обладнанні, технічному устаткуванні та на клінічних базах кафедри біля ліжка хворого. Опанування банком тестових завдань «КРОК 3» згідно теми заняття.

Семінарські заняття: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, обговорення запропонованих тем, демонстрація відповідних наочних засобів, підготовка доповідей.

Тематичний план лекцій для лікарів інтернів-стоматологів (освітня частина)

№	Тема	К-сть годин
1.	Сучасні погляди на етіологію, патогенез і лікування карієсу.	2
2.	Діагностика і вибір методу лікування пульпіту на основі патогенетичних особливостей різних форм запалень.	2
3	Загальні принципи лікування хворих з хворобами тканин пародонта. Використання лікарських засобів у комплексній терапії хворих з патологією тканин пародонта	2
4	Виразково – некротичні ураження слизової оболонки. Діагностика і лікування.	2
5	Диференційна діагностика запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки.	2
6	Клініка, діагностика новоутворень щелепно-лицевої ділянки. Онконастороженість.	2
7	Невідкладні стани в практиці лікаря-стоматолога. Тактика надання допомоги.	2
8	Діагностика патології зубощелепної системи. Підготовка порожнини рота до раціонального протезування.	2
9	Вікові особливості перебігу пульпітів тимчасових і постійних зубів у дітей. Принципи діагностики і лікування.	2
10	Вікові особливості перебігу періодонтитів тимчасових і постійних зубів у дітей. Принципи діагностики і лікування. Помилки й ускладнення	2
11	Прояви вірусних та інфекційних захворювань на слизовій оболонці порожнини рота у дітей.	2
12	Ортодонтичні методи лікування вроджених вад розвитку щелепно-лицьової ділянки в дітей.	2
	Всього	24

**Тематичний план семінарських занять
для лікарів-інтернів за спеціальністю «Стоматологія» (освітня частина).**

Код курсу / номер теми	Тематика семінарів	Години
1.00	Терапевтична стоматологія	28
1.01	Принципи менеджменту і маркетингу, необхідні для роботи лікаря-стоматолога в державних та приватних закладах охорони здоров'я в Україні. Юридичні аспекти діяльності лікаря – стоматолога.	2
1.02	Помилки та ускладнення при використанні адгезивних систем різних поколінь.	2
1.03	Помилки та ускладнення в застосуванні сучасних пломбувальних матеріалів.	2
1.04	Помилки та ускладнення в діагностиці та лікуванні карієсу.	2
1.05	Помилки та ускладнення при діагностиці гострих форм пульпіту.	2
1.06	Помилки та ускладнення при лікуванні хронічних форм пульпіту.	2
1.07	Помилки та ускладнення в діагностиці та лікуванні періодонтиту.	2
1.08	Помилки та ускладнення при діагностиці та лікуванні некаріозних уражень зубів.	2
1.09	Помилки та ускладнення при діагностиці захворювань тканин пародонту.	2
1.10	Помилки та ускладнення при лікуванні хворих із патологією тканин пародонту.	2
1.11	Профілактика хвороб тканин пародонту. Диспансеризація хворих із патологією тканин пародонта.	2
1.12	Ускладнення лікарської терапії в стоматологічній практиці.	2
1.13	Помилки та ускладнення в застосуванні фізичних методів діагностики і лікування. Помилки і ускладнення в діагностиці та лікуванні захворювань слизової оболонки порожнини рота.	2
1.14	Помилки і ускладнення в діагностиці та лікуванні захворювань слизової оболонки порожнини рота.	2
2.00	Дитяча стоматологія	20
2.01	Особливості анатомії та фізіології тканин порожнини рота у дітей	2
2.02	Карієс зубів у дітей	2
2.03	Пульпіти тимчасових і постійних зубів у дітей	2
2.04	Періодонтит тимчасових і постійних зубів	4
2.05	Хвороби пародонта у дітей	4
2.06	Захворювання слизової оболонки порожнини рота у дітей	4
2.7	Санація та диспансеризація дітей у стоматолога	2
3.00	Хірургічна стоматологія (у т.ч. особливості дитячого віку)	24

3.02	Особливості місцевого знеболення на амбулаторному прийомі лікаря-стоматолога.	2
3.03	Просте та атипове видалення постійних зубів.	2
3.04	Диференційна діагностика запальних процесів: періодонтит, періостит, остеомієліт.	2
3.05	Клінічна картина, діагностика та лікування абсцесів та флегмон поблизу верхньої щелепи.	2
3.06	Клінічна картина, діагностика та лікування абсцесів та флегмон поблизу нижньої щелепи.	2
3.07	Особливості перебігу та лікування фурункул, карбункул щелепно-лицевої ділянки.	2
3.08	Диференційна діагностика та особливості перебігу одонтогенного та риногенного гайморитів.	2
3.09	Дисфункції та травматичні ушкодження СНЩС.	2
3.10	Опіки та обмороження обличчя. Клініка. Невідкладна допомога.	2
3.11	Особливості сучасної травми вогнепальної травми ЩЛД, їх обробка та лікування.	2
3.12	Остеогенні та одонтогенні пухлини ЩЛД. Клініка, діагностика та лікування.	2
4.00	Ортопедична стоматологія	12
4.01	Оклюдії та їх види і фактори.	2
4.02	Обстеження та підготовка порожнини рота до протезування, залежно від вибору конструкції протеза.	2
4.03	Відновлення дефектів коронок зубів вкладками, вінірами та штучними коронками.	2
4.04	Застосування куксових та штифтових конструкцій при відновленні повного дефекту коронки зуба.	2
4.05	Особливості вибору конструкцій мостоподібних протезів.	2
4.06	Особливості ортопедичного лікування при частковій або повній відсутності зубів знімними протезами.	2
5.00	Ортодонтія	8
5.01	Особливості діагностики зубо-щелепних аномалій у різні вікові періоди (клінічний метод, біометрія діагностичних моделей щелеп, рентгенологічні методи, фото-, антропометрія, функціональні методи). Загальні принципи і засоби ортодонтичного лікування для усунення місцевих та соматичних порушень.	2
5.02	Особливості клініки, лікування та профілактики сагітальних, вертикальних та трансверзальних аномалій зубів у різні вікові періоди.	2
5.03	Морфо-функціональні зміни зубо-щелепного апарату при вроджених вадах розвитку обличчя і щелеп. Стоматологічна реабілітація пацієнтів.	2
5.04	Порушення мовлення при патології прикусу, методи корекції.	2
	Всього	92

**Тематичний план практичних занять для лікарів-інтернів за спеціальністю
«Стоматологія» (освітня частина).**

Код курсу / номер теми	Тематика практичних занять	Години
1.00	Терапевтична стоматологія	96
1.01	Організація терапевтичного стоматологічного відділення (ТСВ). Посадові обов'язки медичного персоналу ТСВ. Основні показники діяльності ТСВ. Класифікатор процедур у терапевтичній стоматології. Облікова і звітна документація в терапевтичній стоматології.	2
1.02	Сучасні відновлювальні та пломбувальні матеріали: композити, склоіномерні цементи, компомери, герметики.	2
1.03	Бондингові системи для емалі та дентину. Адгезивна техніка реставрації.	2
1.04	Матеріали для заповнення кореневих каналів тимчасових та постійних зубів.	2
1.05	Сучасні уявлення про етіологію і патогенез карієсу.	2
1.06	Клініка, діагностика, диференційна діагностика різних форм карієсу.	2
1.07	Лікування карієсу (початкового, поверхневого, середнього).	2
1.08	Лікування глибокого карієсу.	2
1.09	Помилки та ускладнення в діагностиці та лікуванні карієсу.	2
1.10	Класифікація пульпіту. Клініка, діагностика диференційна діагностика гострих форм пульпіту.	2
1.11	Клініка, діагностика диференційна діагностика хронічних та загострених форм пульпіту.	2
1.12	Помилки та ускладнення при діагностиці пульпіту.	2
1.13	Методи лікування пульпіту (біологічний, ампутаційний).	2
1.14	Методи лікування пульпіту (екстирпація). Фізичні методи лікування пульпіту.	2
1.15	Помилки й ускладнення пульпіту, запобігання та їх усунення.	2
1.16	Клініка, діагностика, диференційна діагностика гострих форм періодонтиту зубів.	2
1.17	Клініка, діагностика, диференційна діагностика хронічних та загострених форм періодонтитів зубів.	2
1.18	Лікування періодонтиту.	2
1.19	Хірургічні методи лікування періодонтиту.	2
1.20	Помилки та ускладнення лікування періодонтиту, запобігання та їх	2

	усунення.	
1.21	Некаріозні ураження зубів. Клініка, діагностика.	2
1.22	Некаріозні ураження зубів. Лікування та профілактика.	2
1.23	Помилки та ускладнення при діагностиці та лікуванні некаріозних уражень зубів.	2
1.24	Сучасні уявлення про етіологію та патогенез захворювань пародонта.	2
1.25	Клініка, захворювань пародонта. Гінгівіти. Локалізований пародонтит. Генералізований пародонтит. Пародонтоз.	2
1.26	Захворювання з прогресуючим лізисом тканин пародонта (пародонтоліз).	2
1.27	Методи комплексного лікування захворювань пародонту.	2
1.28	Фізіотерапевтичні методи лікування захворювань пародонту.	2
1.29	Помилки та ускладнення в діагностиці та лікуванні хворих з патологією тканин пародонту.	2
1.30	Гігієна порожнини рота при захворюваннях пародонту.	2
1.31	Профілактика хвороб тканин пародонту. Диспансеризація хворих з патологією тканин пародонту.	2
1.32	Анатомо-фізіологічні, гістологічні особливості слизової оболонки порожнини рота і червоної кайми губ. Захисні фактори слизової оболонки порожнини рота (СОПР). Слина: склад та фізіологічна роль.	2
1.33	Класифікації захворювань СОПР. Особливості обстеження хворих із захворюваннями СОПР. Патологічні процеси на СОПР та червоної кайми губ. Первинні та вторинні елементи ураження.	2
1.34	Травматичні ураження слизової оболонки порожнини рота. Лейкоплакія СОПР.	2
1.35	Аутоінфекційні стоматити. Вірусні захворювання. Мікотичні ураження СОПР.	2
1.36	Прояви вірусних інфекцій на СОПР. ВІЛ-інфекція. Тактика лікаря-стоматолога.	2
1.37	Прояви бактеріальних інфекцій на СОПР. Тактика лікаря-стоматолога.	2
1.38	Зміни СОПР при загальносоматичній патології. Тактика лікаря-стоматолога.	2
1.39	Зміни слизової оболонки порожнини рота при захворюваннях крові і кровотворних органів. Тактика лікаря-стоматолога.	2
1.40	Зміни слизової оболонки порожнини рота при гіпо- та авітамінозах. Тактика лікаря-стоматолога.	2
1.41	Зміни слизової оболонки порожнини рота при дерматозах з аутоімунним компонентом. Тактика лікаря-стоматолога.	2

1.42	Види алергічних реакцій та їх прояви у щелепно-лицевій ділянці. Надання екстреної допомоги.	2
1.43	Прояви алергічних захворювань уражень у порожнині рота.	2
1.44	Зміни на слизовій оболонці порожнини рота при екзогенних інтоксикаціях	2
1.45	Захворювання язика. Клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
1.46	Захворювання губ. Клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
1.47	Передракові захворювання слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ. Прогноз та профілактика	2
1.48	Зміни слизової оболонки порожнини рота при дерматозах з аутоімунним компонентом. Тактика лікаря-стоматолога.	2
2.00	Дитяча стоматологія	80
2.01	Клінічна і топографічна анатомія порожнини рота і зубощелепної системи. Оперативна хірургія і хірургічні маніпуляції щелепно-лицьової ділянки. Топографо-анатомічні обґрунтування провідникової анестезії гілок трійчастого нерва.	4
2.02	Діагностика і невідкладна допомога при комах (гіпо-, гіперглікемічній). Ознаки клінічної смерті та методика проведення непрямого масажу серця і штучно вентиляції легенів. Проведення інтенсивної терапії та реанімаційних заходів при травмі та запальних процесах щелепно-лицьової ділянки	4
2.03	Фізичні методи місцевого знеболювання (постійної струм, динамічні струми флюктуючі струми тощо). Помилки й ускладнення в проведенні знеболювання.	4
2.04	Основи профілактики стоматологічних хвороб. Комплексна профілактика. Санітарно-просвітна робота серед населення.	4
2.05	Основи маркетингу, менеджменту і права в стоматології.	2
2.06	Перебіг карієсу, особливості діагностики і лікування в різні вікові періоди у дітей. Помилки й ускладнення в діагностиці та лікуванні карієсу тимчасових і постійних зубів. Вибір пломбувального матеріалу, герметизація фісур.	4
2.07	Діагностика, диференційна діагностика різних форм пульпіту тимчасових і постійних зубів у дітей	4
2.08	Клініка, діагностика, диференційна діагностика гострих і хронічних форм запалення періодонта постійних і тимчасових зубів у дітей. Принципи лікування періодонтиту тимчасових і постійних зубів у дітей. Фізичні методи лікування ускладненого карієсу.	4
2.09	Помилки й ускладнення лікування періодонтиту, запобігання та їх усунення.	4
2.10	Некаріозні ураження. Діагностика, лікування і профілактика.	4
2.11	Хвороби тканин пародонта в дітей. Значення факторів ризику хвороб тканин пародонта в дітей. Клініка, діагностика, диференційна діагностика хвороб	4

	тканин парадонта в дітей	
2.12	Методи лікування хвороб тканин парадонта в дітей. Фізичні методи лікування хвороб тканин парадонта.	4
2.13	Залежність розвитку хвороб слизової оболонки рота в дітей залежно від вікових особливостей її структури.	4
2.14	Класифікація хвороб слизової оболонки порожнини рота. Ушкодження слизової оболонки ротової порожнини.	4
2.15	Вірусні хвороби слизової оболонки рота. Прояви гострих вірусних інфекцій на слизовій оболонці в порожнині рота.	4
2.16	Грибкові хвороби. Алергічні хвороби слизової оболонки.	4
2.17	Зміни слизової оболонки порожнини рота при деяких системних і специфічних хворобах. Аномалії та самостійні хвороби язика і губ.	4
2.18	Санация і диспансеризація дітей у стоматології	4
2.19	Хірургічне лікування незрощень верхньої губи. Хірургічне лікування незрощень піднебіння. Післяопераційні деформації губи і носа. Дефекти піднебіння	4
2.20	Зміни слизової оболонки порожнини рота при деяких системних і специфічних хворобах. Аномалії та самостійні хвороби язика і губ	6
3.00	Хірургічна стоматологія (у т.ч. особливості дитячого віку)	70
3.01	Клінічна і топографічна анатомія порожнини рота і зубощелепної системи. Обстеження стоматологічних пацієнтів. Методи гемостазу при ушкодженнях м'яких тканин, альвеолярного відростка, язика, щоки.	2
3.02	Механізм болю. Топографо-анатомічні обґрунтування провідникової анестезії гілок трійчастого нерва. Методики знеболення на верхній щелепі. Помилки та ускладнення при проведенні знеболювання.	2
3.03	Топографо-анатомічні обґрунтування провідникової анестезії гілок трійчастого нерва. Методики знеболення на нижній щелепі. Помилки та ускладнення при проведенні знеболювання.	2
3.04	Клінічні прояви і невідкладна допомога при непритомності, колапсі, епілептичному нападі. Причини, прояви і невідкладна допомога при шоках (анафілактичному, інфекційно-токсичному, кардіогенному).	2
3.05	Діагностика і невідкладна допомога при комах (гіпо-, гіперглікемічній). Ознаки клінічної смерті та методика проведення непрямого масажу серця і штучної вентиляції легенів.	2
3.06	Показання та протипоказання до видалення постійних та тимчасових зубів. Інструментарій для видалення зубів. Методики операцій видалення постійних та тимчасових зубів.	2
3.07	Методики операцій атипового видалення зубів. Місцеві і загальні ускладнення, що виникають під час видалення зубів, їх профілактика і	2

	лікування.	
3.08	Класифікація запальних процесів щелепно-лицевої ділянки (ЩЛД). Клініка, диференційна діагностика та лікування періоститів та перікоронаритів.	2
3.09	Клініка, диференційна діагностика та лікування остеомієлітів.	2
3.10	Класифікація абсцесів і флегмон ЩЛД. Топографоанатомічні особливості їх перебігу та диференційна діагностика поблизу верхньої щелепи. Хірургічне і фармакотерапевтичне лікування абсцесів та флегмон щелепно-лицевої ділянки.	2
3.11	Топографо-анатомічні особливості перебігу та диференційна діагностика абсцесів та флегмон поблизу нижньої щелепи, лікування. Місцеві та загальні ускладнення гнійно-запальних процесів щелепно-лицевої ділянки, їх профілактика і лікування.	2
3.12	Лімфаденіти і лімфангіти щелепно-лицевої ділянки: клініка, діагностика, лікування. Фурункули і карбункули щелепно-лицевої ділянки: клініка, діагностика, профілактика і лікування ускладнень.	2
3.13	Специфічні захворювання: актиномікоз, сифіліс, туберкульоз, бешиха обличчя, нома: клініка, діагностика, лікування та профілактика ускладнень.	2
3.14	Одонтогенні і риногенні гайморити. Етіопатогенез, особливості клініки, диф діагностика. Лікування одонтогенного і риногенного гайморитів. Оперативне лікування нориці гайморової порожнини.	2
3.15	Класифікація патології скронево-нижньощелепного суглоба (СНЩС). Запальні захворювання СНЩС. Дистрофічні захворювання та дисфункції СНЩС.	2
3.16	Травматичні ушкодження СНЩС. Клініка, діагностика, лікування.	2
3.17	Захворювання слинних залоз: сіалоаденіти, сіалохіти, слинокам'яна хвороба. Класифікація, клініка, лікування	2
3.18	Класифікація неврогенних захворювань щелепно-лицевої ділянки. Невралгія, неврит трійчастого нерву. Клініка, діагностика, лікування.	2
3.19	Захворювання лицьового нерва, симпатичної та вегетативної нервової систем, вегетативних гангліїв. Клініка, діагностика, лікування.	2
3.20	Хвороби пародонту. Хірургічне лікування захворювань пародонту.	2
3.21	Травми м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки. Опіки і обмороження обличчя. Клініка. Невідкладна допомога.	2
3.22	Переломи нижньої щелепи. Клініка. Невідкладна допомога лікування.	2
3.23	Переломи верхньої щелепи. Клініка, невідкладна допомога, лікування.	2
3.24	Переломи виличних кісток і дуг, переломи носових кісток. Тимчасові і постійні методи імобілізації	2
3.25	Особливості сучасної вогнепальної травми щелепно-лицевої ділянки її лікування. Укушені рани щелепно-лицевої ділянки. Особливості їх обробки.	2

	Антирабічна вакцинація.	
3.26	Пухлини м'яких тканин: папілома, папіломатоз, фіброма, епуліс, ліпома. Пухлини та пухлиноподібні ураження периферичних нервів (Невринома, травматична неврома, нейрофіброма, нейрофіброматоз). Клініка та диференційна діагностика пухлин та пухлиноподібних уражень кровоносних та лімфатичних судин обличчя та шиї.	2
3.27	Пухлини та пухлиноподібні ураження шкіри: пухлина волосяного матриксу, ринофіма, кератоакантома, кератоз, невус. Діагностика злоякісних пухлин шкіри обличчя (базально-клітинний, плоскоклітинний рак, меланома). Диференційна діагностика, методи лікування.	2
3.28	Одонтогенні пухлини та пухлиноподібні ураження: амелобластома, амелобластична фіброма, одонтома, цементома, міксосома. Клініка. Диференційна діагностика.	2
3.29	Остеогенні пухлини: остеома, остеод-остеома, остеобластома, осифікуюча фіброма, хондрома, остеохондрома, гігантоклітинна пухлина, кістковомозкові і судинні пухлини, фіброзна дисплазія. Клініка, діагностика і лікування. Читання рентгенограм та КТ.	2
3.30	Пухлиноподібні ураження: деформуючий остеїт, «коричнева пухлина» гіперпаратиреоїдизм, аневризмальна і солітарна кісткова кіста.	2
3.31	Кісти залоз. Доброякісні пухлини слинних залоз: мономорфна, плеоморфна аденома.	2
3.32	Злоякісні пухлини слинних залоз: мукоепідермоїдний рак аденокістозна карцинома (цилінрома), аденокарцином. Клініка, диференційна діагностика, лікування.	2
3.33	Етіологія і патогенез вроджених вад обличчя. Класифікація незрощень верхньої губи. Особливості клініки і функціональні порушення при вроджених вадах обличчя. Хірургічне лікування незрощень верхньої губи. Хірургічне лікування незрощень піднебіння.	2
3.34	Підготовка порожнини рота до протезування.	2
3.35	Дентальна імплантація.	2
4.00	Ортопедична стоматологія	36
4.01	Функціональна анатомія зубощелепної системи. Біомеханіка жувального апарату. Функціональна перебудова жувальної системи при патології і після ортопедичного лікування.	2
4.02	Особливості обстеження зубощелепної системи в ортопедичній стоматології. Підготовка порожнини рота до протезування різними видами ортопедичних конструкцій.	2
4.03	Нозологічні форми патології зубощелепної системи, які підлягають ортопедичному лікуванню. Диференційна діагностика патології в клініці ортопедичної стоматології. Клініка дефектів коронкової частини зуба, які підлягають ортопедичному лікуванню.	2

4.04	Відновлення дефектів коронок зубів вкладками і вінірами.	2
4.05	Заміщення дефектів коронкової частини зуба коронками, їх види, технології виготовлення. Суцільноліті коронки, клініко-лабораторні етапи виготовлення.	2
4.06	Ортопедичне лікування при повному дефекті коронкової частини зуба. Штифтові конструкції, види, показання до застосування. Вимоги до коренів та особливості їх підготовки для виготовлення штифтових конструкцій.	2
4.07	Особливості ортопедичного лікування часткових обмежених дефектів зубних рядів мостоподібними протезами.	2
4.08	Основні та допоміжні зуботехнічні матеріали. Сучасні технології виготовлення протезів.	2
4.09	Особливості застосування сучасних безметалевих конструкцій в клініці ортопедичної стоматології.	2
4.10	Особливості ортопедичного лікування при частковій відсутності зубів знімними протезами.	2
4.11	Заміщення часткових дефектів зубних рядів бюгельними протезами. Особливості планування конструкцій бюгельних протезів, технологічні вимоги до них.	2
4.12	Особливості ортопедичного лікування при повній відсутності зубів знімними протезами.	2
4.13	Клініка та особливості ортопедичного лікування дефектів зубних рядів при захворюваннях тканин пародонта. Ортопедичні методи в комплексному лікуванні хвороб тканин пародонта.	2
4.14	Особливості клініки, діагностики й ортопедичного лікування при патологічному стиранні зубів.	2
4.15	Принципи і методи ортопедичного лікування і профілактики хвороб скронево-нижньощелепного суглоба.	2
4.16	Ортопедичні втручання при зубощелепних деформаціях.	2
4.17	Щелепно-лицеве протезування. Організація ортопедичної стоматологічної допомоги при надзвичайних станах. Тактика та методи надання екстреної медичної допомоги пораненим у щелепно-лицеву ділянку. Стоматологічна реабілітація.	2
4.18	Організація стоматологічної допомоги, невідкладна допомога в ортопедичній стоматології.	2
5.00	Ортодонтія	28
5.01	Морфологічна і функціональна характеристика фізіологічного прикусу в різні вікові періоди. Сучасні уявлення про чинники і патогенез зубощелепно-лицевих аномалій. Морфофункціональна характеристика патологічних видів прикусу залежно від віку.	2

5.02	Особливості діагностики зубо-щелепних аномалій у різні вікові періоди (клінічний метод, біометрія діагностичних моделей щелеп, рентгенологічний метод, фото,- антропометрія, функціональні методи).	4
5.03	Загальні принципи і засоби ортодонтичного лікування для усунення місцевих і соматичних порушень.	4
5.04	Особливості профілактики, діагностики, клініки, лікування аномалій окремих зубів залежно від віку. Характер місцевих порушень при аномаліях форми зубних рядів, оцінка психосоматичного стану. Методи лікування і профілактики.	2
5.05	Особливості клініки, лікування і профілактики сагітальних аномалій прикусу в різні вікові періоди.	4
5.06	Визначення характеру місцевих і загальних порушень при вертикальних аномаліях прикусу. Планування лікування залежно від віку пацієнта.	2
5.07	Особливості клініки, лікування і профілактики трансверзальних аномалій прикусу залежно від віку.	2
5.08	Тактика ортодонтичного лікування підлітків і дорослих. Показання до використання еджуайз-техніки. Реабілітація хворих.	4
5.09	Особливості ортопедичного лікування зубів і зубних рядів у дітей та підлітків. Характер порушень при травмах зубів і щелеп у дітей, особливості їх ортопедичного лікування.	2
5.10	Порушення мовлення при патології прикусу, методи корекції. Методи і засоби профілактики зубощелепних аномалій і деформацій у різні вікові категорії. Особливості гігієни порожнини рота за наявності ортодонтичних конструкцій у порожнині рота.	2
6.00	Особливо небезпечні інфекції	6
7.01	Медицина невідкладних станів	6
7.00	Військово-медична підготовка	12
	Всього	334

VII. ЗАХОДИ З ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ

Заходи з оцінювання результатів проходження інтернатури проводяться відповідно до Положення про інтернатуру складаються з поточного, проміжного та підсумкового оцінювання (атестації).

Поточне оцінювання здійснюється керівниками груп лікарів-інтернів ЗВО шляхом контролю за рівнем оволодіння компетентностями, зазначеними у журналі (відомість) обліку відвідувань та успішності, яка є додатком до програми підготовки в інтернатурі.

Проміжне оцінювання здійснюється: профільною кафедрою ЗВО за результатами проходження освітньої та практичної частини програми підготовки в інтернатурі. Результати проміжного оцінювання фіксуються у журналі обліку відвідувань та успішності і враховуються під час підсумкового оцінювання.

Критерії проміжного оцінювання результатів проходження освітньої частини програми підготовки в інтернатурі

Оцінювання	Критерії оцінювання
Зараховано	Інтерн добре володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, впевнено демонструє практичні навички, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Не зараховано	Інтерн недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні клінічної задачі, демонструє практичні навички з суттєвими помилками.

До атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «лікаря-спеціаліста» допускаються інтерни, які повністю виконали програму підготовки в інтернатурі.

Підсумкове оцінювання (атестація) включає в себе:

1. Ліцензований інтегрований іспит «Крок 3».
2. Іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіда (практично – орієнтований державний іспит), що проводиться відповідно до програми спеціалізації.

Оцінювання	Критерії оцінювання
Зараховано (оцінка 3-5)	Лікар-інтерн достатньо повно виконав всі завдання екзаменаційного білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає несуттєві помилки, які усуваються самим здобувачем, коли на них вказує екзаменатор. Без суттєвих помилок відповідав на всі поставлені питання, повно обґрунтовував свою точку зору. Допустив незначні похибки в алгоритмі та техніці виконання навички, виправлені за

	вказівкою викладача.
Не зараховано (оцінка 2 і нижче)	Лікар-інтерн не виконав завдання екзаменаційного білету, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання екзаменаторів. Не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними, не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок. Не демонструє практичні навички.

VII. ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, НА ЯКИХ БАЗУЄТЬСЯ РОБОЧА ПРОГРАМА, РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА, ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Наказ МОЗ України від 22 червня 2021 р. № 1254 "Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію".
2. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 22 лютого 2019 року № 446 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 18 серпня 2021 року № 1753).
3. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 763 від 20.11.2006 р. "Про запровадження ліцензійного інтегрованого іспиту "Крок 3. Стоматологія" як складової частини державної атестації лікарів-інтернів, які навчаються в інтернатурі за спеціальністю "Стоматологія".

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Військова стоматологія: підручник / А. М. Лихота, В. В. Коваленко. - К.: УВМА, АграрМедіаГруп, 2016. - 284 с.
2. Дитяча хірургічна стоматологія. Амбулаторний прийом: навч. посіб. для студ. та лікарів-інтернів /П. І. Ткаченко, С. О. Білоконь, О. В. Гуржій та ін. - Полтава, АСМІ, 2011. - 102 с.
3. Кириленко І. І. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: навч. посіб. / І. І. Кириленко, І. В. Палійчук, М. М. Рожко. - К.: ВСВ "Медицина", 2016. - 352 с.
4. Куроедова В. Д. Ортодонтія дитинства: навчальний посібник / В. Д. Куроедова, О. М. Макарова, К. Л. Трофименко. - Полтава, 2018. - 128 с.
5. Маланчук В. А. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія у двох томах. Том 2: підруч. [для студ. стомат. факультетів вищ. мед. навч. закл. III - IV рівнів акредитації, лікарів-інтернів, хірургів-стоматологів, щелепно-лицевих хірургів-пластиків] / В. А. Маланчук, І. П. Логвиненко, Т. О. Маланчук. - К.: Логос, 2011. - 608 с.
6. Маланчук В. О. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія у двох томах. Том 1: [підруч. для студ. стомат. факультетів вищ. мед. навч. закл. III - IV

рівнів акредитації, лікарів-інтернів, хірургів-стоматологів, щелепно-лицевих хірургів-пластиків] / В. О. Маланчук. - К.: Логос, 2011. - 669 с.

7. Невідкладні стани у стоматологічній практиці: [навч. посібник для лікарів-інтернів і лікарів-курсантів закл. (факульт.) післядипломної освіти] / І. М. Скрипник, П. М. Скрипников, Л. Я. Богашова, О. Ф. Гопко. - К.: ВСВ Медицина, 2013. - 224 с.

8. Нідзельський М. Я. Організація стоматологічної допомоги у військових частинах Міністерства оборони України / М. Я. Нідзельський, О. А., Н. В. Цветкова // Полтава, 2019. - 108 с.

9. Нідзельський М. Я. Ортопедична стоматологія для лікарів-інтернів: навчальний посібник / М. Я. Нідзельський, Г. М. Давиденко, В. В. Кузнецов. - П.: ФОП Болотін А. В., 2016. - 358 с.

10. Скрипников П. М. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення. Навчально-методичний посібник / Скрипников П. М., Удальцова К. О., Шинкевич В. І., Писаренко О. А., Хавалкіна Л. М., Тимошенко Ю. В., Геранін С. І. - Полтава, 2018. - 278 с.

11. Скрипников П. М. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 2. Хвороби пародонта та слизової оболонки порожнини рота. Навчально-методичний посібник / Скрипников П. М., Скрипнікова Т. П., Хміль Т. А., Ступак О. П., Дубина В. О., Шевченко В. К., Вітко Ю. М. - Полтава, 2018. - 327 с.

12. Стоматологія: підручник: У 2 книгах. - Кн. 1: / [Рожко М. М., Попович З. Б., Куроедова В. Д. та ін.; за ред. проф. М. М. Рожка. - К.: ВСВ "Медицина", 2013. - 872 с.

13. Стоматологія: підручник: У 2 книгах. - Кн. 2: / [Рожко М. М., Кириленко І. І., Денисенко О. Г. та ін.; за ред. проф. М. М. Рожка. - К.: ВСВ "Медицина", 2013. - 992 с.

14. Терапевтична стоматологія дитячого віку: Підручник для студентів стоматологічних факультетів, інтернів і стоматологів. Т. 2 (видання друге, стереотипне) / Хоменко Л. О., Майданник В. Г., Голубева І. М., Остапко О. І., Біденко Н. В., Кривонос Ю. М. / За ред. проф. Л. О. Хоменко. - К.: Книга-плюс, 2017. - 328 с.

15. Терапевтична стоматологія дитячого віку. Карієс зубів та його ускладнення: Підручник для студентів ВМНЗ III - IV рівнів акредитації стоматологічних факультетів, інтернів і стоматологів. Т. 1 (видання друге, стереотипне) / Хоменко Л. О., Чайковський Ю. Б., Смоляр Н. І., Савичук О. В., Остапко О. І., Біденко Н. В., Голубева І. М., Москаленко А. М., Шматко В. І., Любарец С. Ф., Кононович О. Ф. та ін. / За ред. проф. Хоменко Л. О. - К.: Книга-плюс, 2016. - 432 с.

16. Харьков Л. В., Яковенко Л. Н., Чехова І. Л. Хірургічна стоматологія дитячого віку. - К.: "Книга плюс", 2003. - 480 с.

17. Шешукова О. В. Діагностика захворювань органів порожнини рота у дітей: Навчальний посібник / О. В. Шешукова, А. І. Падалка, К. С. Казакова. - Полтава, 2018. - 144 с.